

ROZLIČNOSTI

Obrátiť sa o pomoc?

V jednom obchodnom dome sa na pútači nachádzala okrem iného táto informácia: „*Obráťte sa o pomoc, ak chcete prestať fajčiť: Poradíte sa s vaším lekárom.*“ Zaujímavá štylizácia, ešte zaujímavejšia výpovedná hodnota.

V slovenčine používame spojenie *obrátiť sa na niekoho s niečím* a rovnako aj spojenie *požiadať niekoho o niečo*. Sloveso *obrátiť sa* podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka (2003) pripúšťa len spojenia podstatného mena v týchto pádoch: *obrátiť sa na niekoho/niečo*, *obrátiť sa od niekoho/niečoho*, *obrátiť sa k niekomu/niečomu*.

Podstatné meno *pomoc* v akuzatívne, teda spojenie *o pomoc*, stojí pri slovese *požiadať*, *požiadať o pomoc*.

V Slovenskom národnom korpuse sa spojenie *obrátiť sa o niečo* vyskytuje v 31 prípadoch.

Kolokácie (tvary slov, ktoré sa nachádzajú v bezprostrednej blízkosti vyhladávaného slova – v našom prípade slovesa *obrátiť*) tohto spojenia tvoria lemy (základné tvary slov) *pomoc* (20), *rada* (4), *stoosemdesiat (stupňov)* (2), *tristošesťdesiat (stupňov)* (1), *90 (stupňov)* (1), *výklad* (1), *sto (percent)* (1), jeden kolokačný výskyt je spôsobený chybou (*o chvíľu*).

Z uvedeného materiálu je zrejmé, že spojenie *obrátiť sa o stoosemdesiat stupňov* je utvorené korektné, ostatné kolokácie majú neštandardný kontextový charakter, ba pri počte výskytov 20 pri leme *pomoc* nemôžeme hovoriť o frekvenčnej hodnote postačujúcej na to, aby sme z nej uzatvorili isté lingvistické závery. Na druhej strane to však nie je ani zanedbateľná hodnota na to, aby sme sa nad ňou nepozastavili.

Korpusový materiál, odraz reálne fungujúceho jazyka v praxi, ponúka náhľad na tvorbu širších elíps a ich ekonomické používanie. Použitím výrazu *širšia elípsa* rozumieme vypustenie nielen niekoľkých slov, ale aj prípadné skrátenie/zrazenie časti vetnej konštrukcie. V našom prípade hovoríme

o vypustení objektu predikátu nasledujúcej vety a o kondenzácii paratactického súvetia na jednoduchú vetu. Pri počte 20 (v prípade lemy *pomoc*) môžeme uvažovať nielen o istej gramatickej a štylistickej negramotnosti používateľov jazyka, ale aj o tendencii prispôbovať jazyk ekonomickému vyjadrovaniu aj na úkor porušenia zaužívaných konvencií a pravidiel v jazyku.

Encyklopédia jazykovedy (Bratislava, 1993, s. 246) hodnotí tento jav, kontamináciu, ako nesprávny, defektný. Zmiešaním dvoch foriem, ktoré mohli byť asociované buď tvarom, alebo významom, vznikajú logicky, štylisticky a významovo nesprávne spojenia. V prípade spojenia *obrátit' sa o niečo/pomoc* ide o zlúčenie dvoch spojení: *obrátit' sa na niekoho, požiadať (niekoho) o pomoc*. Rovnaká chyba vznikla aj pri ostatných neštandardne použitých spojeniach slovesa *obrátit' sa* a podstatného mena *rada* či *výklad*. Tieto substantíva sa spájajú so slovesom *požiadať o niečo (pomoc, radu, výklad)*, ktoré je väzobné práve so substantívami v lokáli. Potvrdil to aj materiál Slovenského národného korpusu, v ktorom sú výskyty jednotlivých lem v pomere: *požiadať o pomoc* (856), *radu* (139), *výklad* (25), resp. *žiadať o pomoc* (317), *radu* (51), *výklad* (7).

V prípade spomínaného pútača a textu na ňom si zrejme autor neuvedomil, že spojil dve nespojiteľné súvislosti. Tak vznikla zrazenina *Obrátit' sa o pomoc*. Jednou z korektných formulácií by teda mohla byť napríklad veta *Obráťte sa na lekára a požiadajte ho o pomoc...* Spoločne však môžeme uvažovať, odhliadnuc od rigorózných náhľadov, o dynamických tendenciách v jazyku, ktoré sa kreujú aj na základe ekonomického vyjadrovania používateľov jazyka. Prípad *obrátit' sa o pomoc* môže byť o pár rokov jedným z nich.

Katarína Gajdošová

LITERATÚRA

Encyklopédia jazykovedy. Zost. J. Mistrík. Bratislava: Obzor 1993.

Krátky slovník slovenského jazyka. 4., doplnené a upravené vydanie. Red.: J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj. Bratislava: Veda 2003.

Slovenský národný korpus. Dostupný z WWW: <http://korpus.juls.savba.sk>